

הלכות שבת סימן שעב

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק קג]

כרי שיהיה ראוי להעמיד סלם על זיו הפחתון⁷⁷.

של איסורי שבת התירו בבין השמשות, אבל לא איסורי שבות אחרים. חילוק נוסף כתב העולת שבת (ס"ק יב) שאילן בין שאיסורו רק משום שבות, נשאר בו שם פתח ורק אריזה הוא דרכייה עליה, מה שאין כן אשירה שאיסורה מן התורה, אין עליה שם פתח כלל.

[משנ"ב ס"ק קג]

לא נזרו על שבות של דבריקים⁸¹.

81) ואף שאסור בשבת לעלות על האילן, ואם כן הפתח אינו ראוי לכל השבת, כתב המג"א (ס"ק כד) שמועיל מדין שבת שהותרה הותרה, וכמו שפסק השו"ע לקמן (כ"ו שע"ב ס"א). ובשו"ת רעק"א (מהדו"ק סי' ד) הקשה, שלא נאמר דין שבת שהותרה הותרה באופן שהמחיצה אינה ראויה לכל השבת, וכמו שפסק הרמ"א לעיל (כ"ו ע"ב ס"ז), ואם כן גב אילן זה, הואיל ואסור לעלות עליו בשבת, נחשב שאינו ראוי לכל השבת, ותיירך, שכיון שהאילן קיים לכל השבת ורק מחמת איסור לא יוכלו לעלות עליו, אם כן נשאר שם פתח עליו, ואומרים שבת שהותרה הותרה אף שעומד להאסור, וכעין זה כתב החזו"א (א"ח סי' צו ס"ק לא).

היריך אחר כתב התוספת שבת (ס"ק מו), שבמקום שהקלקול של שבת [דהיינו האיסור לעלות באילן] לא שייך בבין השמשות, אומרים שבת שהותרה הותרה, ורק לענין קלקול שהתקלקל בשבת [כגון שעומד להיסתר על ידי נכרין] שקלקול זה שייך שיהיה גם בבין השמשות, כזה אין אומרים שבת שהותרה הותרה, וטעמו הוא כיון שבבין השמשות הותרה הוא מוחלט.

[משנ"ב ס"ק קטז]

לא תישנין לזדרי⁸².

82) ואין אומרים בה יבתותי מכתת שיעוריה ולא יחשב כפתח, כמו שאומרים לגבי קורה שעשאה מעצי אשירה, שפסק השו"ע לעיל (סי' שסג ס"ז) שהיא פסולה משום שבתותי מכתת שיעוריה. ובטעם החילוק כתב התוספת שבת (ס"ק מז), שקורה כיון שיעקר שיעורה הוא משום חשיבות, שייך לומר בה יבתותי מכתת שיעוריה, אבל אילן לא שייך לומר בו כן כיון שלמעשה ראוי לעלות, ויש שם סולם עליו.

[משנ"ב ס"ק קטז]

הקם רק משום קניג ונדר⁸³.

83) תיריך אחר כתב התוספת שבת (ס"ק מח), שמה שהחמיר השו"ע שלא לעלות על אילן יבש, מקורו הוא מדברי הרמב"ם (פכ"א מהל' שבת ה"ח), וכאן לדעת הרמב"ם [שהיא הרעה ראשונה] האילן נחשב לפתח משום שלא מרו על שבות בין השמשות, והרא"ש שפסק שאילן לח לא נחשב לפתח, הרי הוא מתיר לעלות בשבת על אילן יבש, ונמצא שלב' השיטות אילן יבש נחשב לפתח, ובדינים שהם מדרבנן אין לנו להחמיר כחומרת ב' השיטות. וכעין זה כתב החורת חטאת (כלל ל' דין י).

[משנ"ב ס"ק קטז]

שמצדד להלכה פסבא קראשונה⁸⁴.

84) ואם בחצר אחת יש אילן ובהצר השניה העמידו סולם וכן המשך במילואים עמוד 26

[שו"ע ס"ז]

התריקים זה מזה כרי שיהא כשניהם ארבעה ומלא הארז שביניהם בקש⁷⁸.

(78) כזה

[שו"ע שם]

ואם העמיד הסלם באמצע והקש מן הצד⁷⁹.

(79) כזה

[שו"ע ס"ז]

שעסור לעלות עליו מן התורה⁸⁰.

80) ואף אם היה איסור זה רק מדרבנן, כתב הרעק"א (גליון שו"ע) שגם כן לא נחשב פתח, ומה שכתב השו"ע שאסור לעלות עליה מן התורה הוא לרוחא דמילתא. ואינו דומה לאילן, משום שרק שבות

מילואים הלכות שבת סימן שעב המשך מעמוד רמב

87) וכן מבואר בחידושי הגר"ח הלוי (פני דעה מהלי שבת היט סוף ד"ה ונראה) שמה שרוחב החרץ צריך להיות ארבעה טפחים אינו מעצם דיני המחיצה, אלא שבלא זה יהיו אסורים משום שנוה לפסוע שם. מאידך, החו"א (בגליונות שם) הוכיח ממה שהצריכו (בלאים פ"ד מ"ג) לענין הפסקה בבלאים שהיא רוחב החרץ ארבעה טפחים, שהוא מעצם דיני המחיצה, שאם אינו רוחב די טפחים אין הוא נחשב למחיצה, שאין מחיצה לחלל פחות מדי [וכמו שכתב רש"י שבת ה, א, ד"ה ומאן]. ומה שהוצרך רש"י לבאר שפחות מדי טפחים נוח לפסוע עליו, ביאר החו"א (ארוח סי' קה ס"ק יג) שאם לא כן, אף שאין כאן מחיצה, סוף סוף מקום החרץ אינו חצר, ואם כן יש הפסק בין החצרות ואין הם יכולים לערב יחד. וראה עוד בשו"ת חכם צבי (סי' ה) שנקט, ששיעור די טפחים הוא שיעור בכל מקום שהחרץ משמש בתורת מחיצה ולא רק לענין איסור רשויות.

88) ואם העמיד מחיצת בתוך החרץ, כתב בספר שערי ציון (סי' ז) שגם אם אין החרץ רחב ארבעה, אינם יכולים לערב יחדיו, שהטעם שחרץ שאינו רחב ארבעה או שנתן עליו נטר ומיעטו אינו הפסק בין החצרות, משום שאינו רחב ומבטלי מחיצתא, וכשיש מחיצות גמורות אין בכוח הרבים לבטל את המחיצה. מאידך, החו"א כתב (שם) שלא שייך לומר כאן אתו רבים ומבטלי מחיצתא, משום שהדיוורים כבתים אינם נחשבים רבים, ואין חילוק בין אם בנה מחיצות בחרץ או לא, כל שרוחב החרץ פחות מארבעה אין מחיצותיו נחשבות מחיצות כלל. והוסיף, שמה שכתבו הראשונים שנוה לפסוע עליו, היינו רק ליתן טעם שלכן הם נחשבים לחצר אחת [וכנ"ל בהערה הקודמת].

[משנ"ב ס"ק קנא]

כל זמן שלא בטל⁸⁹.

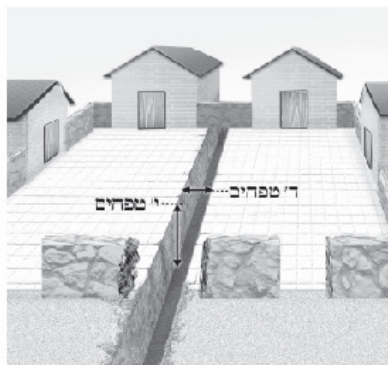
89) ואפילו נמצא בתבן וקש עד שהוא מעובה שאין רגלי אדם שוקעות בתוכו, כתב רבינו יהונתן (עירובין כד, ב מדפי הר"ף), שכל זמן שלא בטלו אינו ממועט את עומק החרץ.

לדעת הרא"ש אם בחצר אחת יש אשירה ובשניה סולם, כתב החו"א (ארוח סי' צו ס"ק לד) שהם יכולים לערב יחד, ואם לא עירבו זה עם זה, כתב שם שהחצר שיש לה סולם היא משתמשת על הכותל, ואם לחצר אחת יש אילן [או אשירה לדעת הרא"ש] והחצר השניה לא עשתה כלום, כתב שם ששניהם אסורים, משום שכל הקולא ככולם של אילן או אשירה הוא רק לצורך עירוב שתי החצרות יחד, אבל אינו מונעל להיחשב כשימוש נוח מחמתו כמו כסולם רגלי, כיון שבפועל אסור לעלות עליו.

[שו"ע ס"ז]

חרץ שבין שתי חצרות עמק עשרה ורקב ארבעה⁸⁵.

85) כזה

[משנ"ב ס"ק קיח]

נחשב אותו מקום כפתח⁸⁶.

86) ובאופן שרוחו פרוץ לחצר חמירו והפירצה עד עשר אמות, כתב החו"א (ארוח סי' צו ס"ק מג) שהם מותרים לערב כל אחת לעצמה, שכל זמן שאין החצרות פרוצות זו לזו במילואן או ביותר מדי אמות, דנו מערבין אחד רצו מערבין שנים.

[משנ"ב ס"ק קיט]

נוה לפסעין משפתו אל שפתו⁸⁷ ולא חשבו הפסקים⁸⁸.

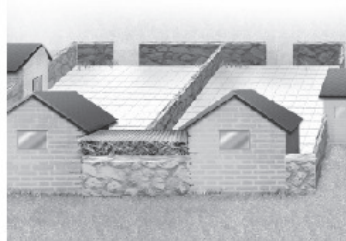
הלכות שבת סימן שעב

המשך מעמוד 484

[שו"ע סי"ט]

אָבָל נְדִישׁ שְׁבִין שְׁנֵי כְּתִים⁸⁹.

89) כזה

[משנ"ב ס"ק קלז]

ה'ישנן שפא נבוא לטליל גב בשבת דבא¹⁰⁰ וכו', מקצה הוא מאתמול למחיצה¹⁰¹.

100) ומה שלא אסרו לו להשתמש בחול שמא יתמעט ויבוא לטלטל בשבת שאחר כך, ביאר החו"א (ארוח סי' צו ס"ק ג) שרק בזה שנוטל

והחו"א (ארוח סי' קה) סתר את דברי השערי ציון, ומסקנתו שחלילה לעשות מדבריו שום טניף להקל בגשה, כי אין מקום לפקפק על הוראת האוסרים.

[שו"ע סי"ח]

אם החרץ עמק לאחד עשרה ולשני אינו עמק עשרה⁸⁶.

86) כזה

הלכות שבת סימן שעב

רמב

באר הגולה

ל שם צ"ח צ"ח
בוקרא תכטא
מ שם נ שם צ"ח
צ"ח צ"ח י"ח
סנהא נדאטא לא
ובה ס זמאן אמרי
כ"ח ת"י אליער
ואיקא דאקרי בשם
ובי יתנון שם
ע משנה שם ס שם
בוקרא צ שם בוקרא

(קב) והוא שלא יהיו הדין זה כנגד זה שראוי להטיל סלם מזה לזה: יג להעמיד שני סלמות זה בצד זה ולא היה בשניהם משך ארבעה, והרחיקם זה מזה כדי שיהא בשניהם ארבעה (קג) ומלא האויר שביניהם בקש"ט, אינו מועיל לא להחירו להשתמש עליו ולא לערב יחד, שמקום מעמד הרגלים הוא באמצע הסלם ואין ראוי לעלות בקש"ט, ואם העמיד הסלם באמצע (קד) והקש מן הצד^ט, (קה) מתיני בין להחירו להשתמש עליו (קי) בין (ח) לערב יחד: יד אין הסלם רחב ארבעה (קז) וחקק אצלו בכתל להשלימו לארבעה, (קה) די לו (קט) שחקק בגבה צערה, ואם לא העמיד סלם כלל אלא חקק בכתל כמין שליבות של סלם לעלות בו, (קי) צריך שחקק (קיא) בקל גבה הכתל, (קיב) ומועיל בין להחירו משמיש בין לערב יחד: טו יהיה אילן בצד הכתל ויעשהו סלם לכתל, (קיג) אם רצו מערבין אחד; אבל אם עשה אשה סלם לכתל, אין מערבין אחד, מפני שאסור לעלות עליה מן התורה^{טו}, שהרי אסורה בהנאה. וי"ל פתח בהפקה, (קיד) דאילן אינו מועיל (קטו) ואשרה מועלת, והוא שתהא (ט) (קטו) ובשה: טז (קיו) *הרי"ן שבין שתי חצרות (קיא) צמק צערה (קיט) ורחב ארבעה^{טז}, אין יכולין לערב יחד אפלו מלא (קכ) תבן וקש (קכא) *כל זמן שלא פטלו. ו[*] ואם היה (קכב) מלא עפר וצרות, (קכג) אפלו סתמא

שערי תשובה

באר היטב

[*] ואם היה מלא עפר כו', ע"י כשיתא אסותא שומאל שסב מרכיז ה"ר יהונתן

(D) לערב. הניו כשמיש לראש הכתל, כמ"ש ס"ח: (ט) ובשה, צ"ע דבניש

באור הלכה

משנה ברורה

מה שכתבנו בשם הפירי מאיר, והוא הדין פקענו: * הרי"ן שבין שתי חצרות, והוא הדין אם היה חרין כזה מפסיק בחצר אחד עלפני כל ארנו ויש בו דיוורן מקאן ומקאן, דנעשה על ידיהן כשני חצרות [רש"י], ופשוט הוא: * כל זמן שלא בשלו, רוצה לומר, אפלו ירדו לנו שאין עמיד לפנותו מפני שאין צריך לו, כל זמן שלא בשלו כפינו לפי שיש, וקפדוש ובנו הנאל כל זמן שלא הסכים בלבו לזה לכן מוכח בסקה ובפסקים שם. וי"ל מבקר בסוגיא שם, דבבב"ר וקכות

התחתון גביה צערה מן הארץ וכן אם היה העליון ורחיקנו צערה טפחים מהיון התחתון לא סגי לה פסלם כלי שהוא, (סו) אלא שיהיה במשכו ארבעה טפחים: (קב) והוא וכו' זה כנגד זה, אלא יהיו משוכים זה מזה, כדי שיהיה ראוי להעמיד סלם על ידו הסתתור^{טז} ולסמכו בשבוע על ידו העליון: יג (קג) ומלא האויר שביניהם בקש"ט, ששטאן (סה) פנין שליבות: (קד) והקש מן הצד, וכו' נשלים השעור (סט) משך רחב ארבעה טפחים להסלם: (קה) מתיני וכו', ולעלות: (קו) בין לערב יחד, אם מגיע (עג) לפחות משלשה טפחים לראש הכתל יעשה כן גם בחצר השנייה: יד (קז) וחקק אצלו בכתל, כגון שחקק בישיר וחקק מקאן ומקאן בכתל שהיה עב, יעשה כמין (עג) שליבות להשלים השעור של רחב ארבעה טפחים: (קח) די לו וכו', פריש, אבל הסלם בצעמו צריך לעצלה עד ראש הכתל על-כפולפנים פחות משלשה טפחים, וכו' כסעיה ח: (קט) שחקק בגבה צערה, עשהו (עג) שעור גבה פתח, ואף-על-פי שהכתל גבוה הרבה ושם איי הסלם רחב ארבעה טפחים, אין בכך בלום, (עד) שהרי יכול לעלות לראש הכתל בשלם אף-על-פי שאין ברחבו ארבעה: (קי) צריך שחקק, ברחב ארבעה בכל גבה הכתל, (עב) דבנה אין גיח כל-כף לעלות כמו בשליבי סלם: (קיא) בקל גבה הכתל, ואמנם אם לצאר מן הגבה רק פחות משלשה טפחים שלא חקקו, מסתבא גס'ין דמקנא [פמ"ג]: (קיב) ומועיל וכו', זה קאי (עו) גם ארשא: טו (קיג) אם רצו מערבין אחד, שאין אסור לעלות על סתם אילן בשבת אלא מדברי סופרים, יבבין השמשות, שהוא שעת קנית העריב, לא גזרו על עבות של דבית^{טז}: (קיד) דאילן אינו מועיל, דכינוי (עו) שאסור לעלות בו בשבת ותאסיר בא מפת עפרה, ואף יתיר דבר לשבת, דהיינו לה בשני סותרין: (קטו) ואשרה מועלת, היאיל וליה מה משום אסור שבת, אף-על-גב שיש בה אסור אחר שהוא אסור בעבודת-הגלולים, לא חלשין לזה^{טז}, (עג) דמכל מקום פתחה הוא, וארזה דרביע עלה: (קטז) ובשה, שאין בו פרות ועליו ופנפים, דאין לא חלשין שקמא יתלש, יתגר לעלות עליו בשבת מדקא אי לא משום אסור אשרה, ועין לעיל סימן שלו ריש לזה שלא לעלות אצלו אילן וכו', (עג) ה"מ רק משום סגן ונד^{טז}, שלא יבוא לתקל בשאר אילנות, ועין באלה רבה שפצוד לתלכה פסקא הראשונה^{טז}, שהיא דעת הרבה פסקים: טז (קיו) הרי"ן שבין שתי חצרות, פרוש, שלא היה ביניהן טום מחיצה הפסקת רק חרין בעלמא: (קיא) צמק צערה וכו', שכתב שמתיעה שגבור עשה מפסקת בין הרשיות, מן חרין שהוא צמק שעיר זה גס'ין (ט) מחלק הרשיות, ומדוי שהחרין הולך בכל ארץ החצרות סתמא אל קצה, דאם נחקר ארבעה טפחים נחשב איתו מקום כפתח^{טז}, וכדלקמא בסעיה יז: (קיט) ורחב ארבעה, טפחים, דפחות מקאן (עג) נוח להקצי משפת אל שפוחי^{טז} ולא תשוב הפסקה^{טז}, וגם זה מורי שהיה (פג) כל שטח החרין רחב ארבעה טפחים, וכדמוכח לקמא בסעיה יז: (קכ) תבן וקש, שראוי למאכל בהמה, (פד) דאם היה תבן וקש סוטה שאין ראוי למאכל בהמה, הינו כעפר ואפלו סתמא ממי מבשל: (קכא) כל זמן שלא בשלו^{טז}, כפדוש (פד) ואמר לא שקולנא מהכא, ויש אומרים שאפלו לא אמר כפי' (פג) רק שהסכים בלבו לזה, גס'ין ממילא מתבשל: (קכב) מלא עפר וכו', הינו כל ארץ החרין, או על-כפולפנים ביותר מעשר אמות [דאי לא הכי כוי פתח ואם רצו מערבין עגנים], ודע, דמה שכתב מלא עפר הוא (פי) לאי דקא, דאם מעט צמקו מעשה גס'ין דינא הכי: (קכג) אפלו סתמא, דעפר וצרות (פו) בחרין מסתמא כבשלין

שער הדין

(ס) ובהו די להשתמש פאלו כפיע לראש הכתל אף שאין בעבי שליבותיו רחב ארבעה טפחים [מאמר-מרדכי ועייאלמוגים]: (סח) רש"י: (סט) רש"י: (פ) שם: (עג) אחרונים: (עג) רש"י: (עג) רש"י: (עג) מגן-אברהם רש"י, וכל-שכן אם יש לו סלם שמלמשה עד צערה טפחים הוא רחב ארבעה טפחים והולך ומתקצר בראשו דהיינו [פמ"ג]: (עג) גמרא: (עו) כרי-מגדים: (עו) לכוש: (עג) גמרא: (עג) אלהי רבה ומגנ"א, לכוש קשה סמגן-אברהם: (פ) ונחשב למחיצה גמורה, אבל אם אינו [ובמה] [צמק] צערה או שאינו רחב ארבעה טפחים אינו נחשב למחיצה כלל ומערבין אחד ואין מערבין שנים [רש"י א]: (פג) רש"י וריטב"א: (פג) דאם היה הרי"ן פחות מרחב ארבעה טפחים קמ"ש ארץ ארבעה טפחים, נחשב אותו המקום כפסח ויכולין להתערב יחד: (פג) אלהי רבה בשם עבודת-הקדוש: (פד) רש"י בערבין דף עט עמוד א ובשנה דף ד עמוד א דבור המתחיל 'תבן' ואזו רוצה: (פג) מן מוכח מוכנה תנאל בסנה דף ד וריטב"א שם וכתבתי צינו המדפיסים את החשיו שם בשם הרשב"א: (פי) רמב"ם, הלפלא שלא יצאו הציור אחרים דבר זה, אחר-כך קצתו שהעיר זה במאמר-מרדכי, ופשוט: (פו) רמב"ם, וכדאיסא בש"ס בתרועה דרב אשי, ומה שדקדק וקב"ב בחרין, אסא לאפקוי בבית או בקצה לעגן גבוה יותר מעשרים אמה ומעטו בעפר דמסתמא לאו מבשלין הן, וכדלקמן בסימן תרל"ג סעף ד, ע"י שם:

הלכות שבת סימן שעב

שלא בטלו צריכים לערב יחד (קכד) ויענין לעיל סימן שנה סעיף ב): הגה יש אומרים דאם טלגה בפרות, (י) סתמא בטלו לה, דדרכו (קכח) לעשותו שם אוצר (הי"א): י"ז קמן עליו נכריה (קכ"א) דמין גשר משפת החרין אל שפתו, (קכו) אם הוא רחב ארבעה עשר (קכ"ב) תשוב קפתח ומערבין אהר, (קכ"ג) ואם רצו מערבין שנים. הגה והוא הדין אם מלא ברחב ארבעה בדרך המבטלו שם (כ"י). ו'אם (י"א) תן הנסר לארץ החרין (קכ"ט) ש"משה ארבעה, אפלו אין בו אלא (קל) פל"שהוא"ע (קלא) תשוב קפתח, שתרי מעט מארבעה: י"ח "אם החרין עמק לאחד עשרה ולשני אינו עמק עשרה" (קל"ב) או שהיא שנה לשניהם, (קל"ג) דינו ככתל: י"ט "גדיש של תבן (קל"ג) שבין שתי תצרות, אם הוא גבוה עשרה, (קל"ד) כל אהר מערב לעצמו. (קל"ה) נתמעט יבחל (קלו) מעשרה, צריכים לערב בנדר; ובעוד שלא נתמעט יאסור לשום אחד מהן לתן מן התבן (קל"ז) לתוך קפתח בשבת להאכילה לבהמתו, (קל"ח) ו'אפלו להעמידה שם כדי שתאכל אסור, "אבל יכול לעמד בפניה כדי שלא יהא לה דרך לנטות (קל"ט) אלא לשם. *ו'ולכרא"ש, (י"ב) (קמ) אפלו בחל אסור לתן ממנו לקפתו וכן להעמיד בהמה בנדרים. במה דברים אמורים, בגדיש שבין שתי תצרות, (י"ג) "אבל גדיש (קמ"א) שבין שני בתים" (קמ"ב).

ק טשנה פס ר שם
צמרא
ש בפרוש רש"י שם,
זכר סבת העור ת שם
י"ז א משנה רש"י ע"ט
ב בפרוש רש"י שם,
זכר סבת דט"ר ג שם
החשיבין
הקמא שקיל טבא
ומעט מעשה וקא
בגוה
האוסרה, אבל הנהמה
אכלת מעט מעט
ר שם ה ה"י קפ"ט
שם להחריץ דת"י
אלו מאכילין טבא
וכי ר שם ד ב"קמ"א
שם ומעט בגמרא
שם בין דאסא
החריץ כי מסת מנכא לה פלגא

באר היטב

סימן שלו פסק דאסור להשתמש אפלו בכבש, ע"ש: (י) סתמא, ויבאקא דף פד מוקי בפרות טבליים, משמע דבשאר פרות אסור, רצ"ל, מ"א: (י"א) נהן, וקמא על הכתובים שם: ענין ב"ח: (י"ב) אפלו, לשוא בע"ש ובע"ט כ"ו ולא אדעתה ומטלטל בחצר תאסורה, וכתב הט"ז: ודע, הכל הני מלי דכתל החרין מירי בלא ערבו בני חסד, אבל ערבו בני חסד קמ"ר הכל: (י"ג) אבל, ומניי שבות אסר כהו"ס לטע"ר אהר"י ולא ערבו החצרות, וסד, מ"א:

שערי תשובה

לחלק בין אם נתם עשר אמת או נתםם יותר מעשר, ונתםם יותר מעשר כ"ו דקפ"ח, וקמא על הכתובים שם: ענין ב"ח: (י"ב) אפלו, לשוא בע"ש ובע"ט כ"ו ולא אדעתה ומטלטל בחצר תאסורה, וכתב הט"ז: ודע, הכל הני מלי דכתל החרין מירי בלא ערבו בני חסד, אבל ערבו בני חסד קמ"ר הכל: (י"ג) אבל, ומניי שבות אסר כהו"ס לטע"ר אהר"י ולא ערבו החצרות, וסד, מ"א:

משנה ברורה

הן: (קכד) ויענין לעיל סימן שנה סעיף ב. בהנה"ה, דשם הביא שני דעות אם בטלו לשבת אחת ודעתו לפטורו אחרת, אם חשיב בטול, דיש אומרים דכיון דדעתו שלא לשאר שם לעולם, לא חשיב בטול, וידינו נראה, דכיון שהוא דברי סופרים (שה) יש לסמך להקל, אם רצו מערבין יחד ואם רצו מערבין שנים: (קכ"ד) לעשותן שם אוצר, לא ידע זמן (פט) ולא להסתפק ממנו, וענין במגן אברהם ש"מסקפך על דין ה"י, וכן באור הג"א דה"ס לדרב"ו, דדוקא בפרות טבליים שהוא דבר שאין נטל בשבת ולכן סתמא מבטל, הא שאר פרות שמותר להסתפק מהם, סתמא אינו מבטל: (י"ז) (קכו) אם הוא רחב ארבעה, אבל אם הוא פחות מארבעה טפחים, כמא דליקא דמנא (כ"ג) ומערבין שנים דוקא: (קכ"ז) חשיב קפתח, דאף שהחרין ארץ הרבה מאד, מכל מקום הרי יכול לעבר דרך אותו הנסר מחצרו לחברו כמו דרך פתח, והוא מחברן לאחד פשרו: (קכ"ח) ואם רצו מערבין שנים, ודע, דלא חשיבין אותו קפתח אלא מארבעה טפחים רחב עד עשר אמות, אבל ביותר מזה חשיב כפרצה, ועל"כ אם סתם החרין בנסרים עד יותר מעשרה אמות בארפי, (כ"ג) או שנתן נסר אחד לארץ החרין ביותר מעשר אמות ומעט שם החרין (כ"ג) מרחב ארבעה טפחים, תשוב כפרצה ביותר מעשר אמות: (קכ"ט) ומערבין אהר ולא שנים: (קכ"ט) במשך ארבעה, ודעה לוטרי, אפלו אין הנסר מחויב לארפו רק ארבעה טפחים, די דבצלמא (כ"ג) שעור פתח הוא בארבעה טפחים, וצמירי על גבי יחדות: (קל) פל"שהוא, שכתב הנסר קצר מאד בקרבו: (קלא) תשוב קפתח, ואם רצו מערבין יחד: י"ח (קל"ב) דינו ככתל, המבאר כל פנטיי בסעיף ה, שמערבין שנים ואין מערבין אהר, וכן לענין אם היה נסר פחות בחרין שהוא עמק עשרה רחב ארבעה טפחים, שאין יכולין להוציא משם לביה ולא מביה להובי; אף אם לאחד עמק עשרה ולשני אינו עמק עשרה, כגון שקרקעו של אחד הנה נמוך מחברו, ונתנין לנה להשתמש בו שלו ניחא משמישהו ביותר, והכל פנוקר לעיל, עין שם: י"ט (קל"ג) שבין שתי תצרות, והיו לכל אחד דירון בפני עצמו, והיו פרוצין זה לזה ביותר מעשר אמות, והתבן הנה סתם מקום הפרצה: (קל"ד) כל אהר וכו', דגם זה נחשב למחיצה, אף שלא כון בהנחתו לשם מחיצה: (קל"ה) נתמעט בחל, אבל נתמעט בשבת, (כ"ד) בין שהתרה בתחלת פניית השבת התרה: (קל"ו) מעשרה, הינו מבנה עשרה ובמשך יותר מעשר אמות, אבל פחות מעשרה (כ"ט) אם רצו מערבין שנים: (קל"ז) לתוך קפתו בשבת, דחשיבין (כ"ג) דלמא שקיל טבא ומעט לה מעשרה טפחים וקאמי לטלטל בחצר, ואף על גב דבשבת זו מפר מדינא דהואיל והתרה התרה, (כ"ג) חשיבין קמא כבוא לטלטל גם בשבת הבאה: (קל"ח) ויש אומרים דהשטעם הוא, משום דהאי תבן (כ"ג) מקצה הוא מאתמול למחיצה וז"ל: ואסור לטלטלו: (קל"ח) ואפלו להעמידה וכו', דלמא שקיל בירי ונותן לה: (קל"ט) אלא לשם, והתם לא חשיבין לדלמא נתמעט מעשרה: (קמ) דהמה קלי קלי אכלה ורש"י: (קמ) אפלו בחל אסור וכו', (קמ"א) שמא (כ"ג) יפחת מעשרה בערב שבת סמוך לבין השמשות ולא ירשיש בדבר ויטלטלו בשבת באסור, ודוקא כנוטל מעט מעט חשיבין לזה, אבל לא במסלק פלו בבת אחת, וטעמו (ק) כדברא ראשונה: (קמ"א) שבין שני בתים, ישני בתים (ק"א) פרוצים ביותר מעשר אמות למקום הגדיש והוא סתם

באר הגולה

אפלו בשלו לא מנהי"ט, דבטלה דעתו אצל כל אדם: * ולכרא"ש אפלו בחל יכו', ענין באלה רבה ותוספת שבת שכתבו שלשון זה מגמגם, דלכרא"ש דוקא בחל אבד בשבת אין לנו דגש שאף נתמעט, דאפלו נתמעט שרי משום שהסר חשיב בטול, ונרע מסתמא, ואין יכולין לערב יחד, וידינו נראה, דכיון שהוא דברי סופרים (שה) יש לסמך להקל, אם רצו מערבין יחד ואם רצו מערבין שנים: (קכ"ד) לעשותן שם אוצר, לא ידע זמן (פט) ולא להסתפק ממנו, וענין במגן אברהם ש"מסקפך על דין ה"י, וכן באור הג"א דה"ס לדרב"ו, דדוקא בפרות טבליים שהוא דבר שאין נטל בשבת ולכן סתמא מבטל, הא שאר פרות שמותר להסתפק מהם, סתמא אינו מבטל: (י"ז) (קכו) אם הוא רחב ארבעה, אבל אם הוא פחות מארבעה טפחים, כמא דליקא דמנא (כ"ג) ומערבין שנים דוקא: (קכ"ז) חשיב קפתח, דאף שהחרין ארץ הרבה מאד, מכל מקום הרי יכול לעבר דרך אותו הנסר מחצרו לחברו כמו דרך פתח, והוא מחברן לאחד פשרו: (קכ"ח) ואם רצו מערבין שנים, ודע, דלא חשיבין אותו קפתח אלא מארבעה טפחים רחב עד עשר אמות, אבל ביותר מזה חשיב כפרצה, ועל"כ אם סתם החרין בנסרים עד יותר מעשרה אמות בארפי, (כ"ג) או שנתן נסר אחד לארץ החרין ביותר מעשר אמות ומעט שם החרין (כ"ג) מרחב ארבעה טפחים, תשוב כפרצה ביותר מעשר אמות: (קכ"ט) ומערבין אהר ולא שנים: (קכ"ט) במשך ארבעה, ודעה לוטרי, אפלו אין הנסר מחויב לארפו רק ארבעה טפחים, די דבצלמא (כ"ג) שעור פתח הוא בארבעה טפחים, וצמירי על גבי יחדות: (קל) פל"שהוא, שכתב הנסר קצר מאד בקרבו: (קלא) תשוב קפתח, ואם רצו מערבין יחד: י"ח (קל"ב) דינו ככתל, המבאר כל פנטיי בסעיף ה, שמערבין שנים ואין מערבין אהר, וכן לענין אם היה נסר פחות בחרין שהוא עמק עשרה רחב ארבעה טפחים, שאין יכולין להוציא משם לביה ולא מביה להובי; אף אם לאחד עמק עשרה ולשני אינו עמק עשרה, כגון שקרקעו של אחד הנה נמוך מחברו, ונתנין לנה להשתמש בו שלו ניחא משמישהו ביותר, והכל פנוקר לעיל, עין שם: י"ט (קל"ג) שבין שתי תצרות, והיו לכל אחד דירון בפני עצמו, והיו פרוצין זה לזה ביותר מעשר אמות, והתבן הנה סתם מקום הפרצה: (קל"ד) כל אהר וכו', דגם זה נחשב למחיצה, אף שלא כון בהנחתו לשם מחיצה: (קל"ה) נתמעט בחל, אבל נתמעט בשבת, (כ"ד) בין שהתרה בתחלת פניית השבת התרה: (קל"ו) מעשרה, הינו מבנה עשרה ובמשך יותר מעשר אמות, אבל פחות מעשרה (כ"ט) אם רצו מערבין שנים: (קל"ז) לתוך קפתו בשבת, דחשיבין (כ"ג) דלמא שקיל טבא ומעט לה מעשרה טפחים וקאמי לטלטל בחצר, ואף על גב דבשבת זו מפר מדינא דהואיל והתרה התרה, (כ"ג) חשיבין קמא כבוא לטלטל גם בשבת הבאה: (קל"ח) ויש אומרים דהשטעם הוא, משום דהאי תבן (כ"ג) מקצה הוא מאתמול למחיצה וז"ל: ואסור לטלטלו: (קל"ח) ואפלו להעמידה וכו', דלמא שקיל בירי ונותן לה: (קל"ט) אלא לשם, והתם לא חשיבין לדלמא נתמעט מעשרה: (קמ) דהמה קלי קלי אכלה ורש"י: (קמ) אפלו בחל אסור וכו', (קמ"א) שמא (כ"ג) יפחת מעשרה בערב שבת סמוך לבין השמשות ולא ירשיש בדבר ויטלטלו בשבת באסור, ודוקא כנוטל מעט מעט חשיבין לזה, אבל לא במסלק פלו בבת אחת, וטעמו (ק) כדברא ראשונה: (קמ"א) שבין שני בתים, ישני בתים (ק"א) פרוצים ביותר מעשר אמות למקום הגדיש והוא סתם

שער הציצין

(פ"ח) וכן נוכח מהג"ר: (ט"ז) כן מצד האליה רבה בבארי הענין, עין שם: (ט"ז) משנה שם: (כ"ג) מגן אברהם י"ח בשם הרמב"ם: (כ"ג) ואפלו הוא פסוקי דק בלש"הוא בקבו: (כ"ג) רש"י: (כ"ג) כ"ח ואלה רבה ותוספת שבת ונתמ"א ובית טא"ר, ולא כט"ז: (כ"ג) דקפתח דמי נאחרונים: (כ"ג) ברזש ראשון שברש"י: (כ"ג) דייטב"א, ויש מאחרונים שפיהם, משום דאף דבדיעבד מותר, טפל נזקים להתחלה אסור לגרם לטעט, וכן כתב בהדפי"א הרשב"א בשם הגאב"ד: (כ"ג) הוא פרוש שני שרשיה, ולפי טעם זה, מה שכתב בשלחן ערוך צבדו שלא נתמעט וכו', לאו דוקא, דאפלו אם נתמעט בשבת גביהן אסור משום מקצה, וכן כתב הגר"י: (כ"ג) דה"א"ש, ולענין דעתו, דאפלו להרא"ש יש לומר דלא החמירו בכל ימי החל כי אם בערב שבת: (ק) דגם דעת הרמב"ד והרשב"א והר"י ור"ע פלש"י דהאסור קאי רק על שבת, ודעת הרא"ש ודעתא היא, וכן משמע מלשון השלחן ערוך דאסור מן לדעת, דהחמירה בסתמא, וכן פסק הגר"י: (ק"א) הר"י פ"א לפרוש רש"י אשר ממנו נובע דברי השלחן ערוך, (הוא בעצמו פרש דברי הגמרא בב"ב אה"ה מסקנת בין שתי תצרות ומלאה סבן ולא נהי להביח בחצרות כי אם מקרה ורק הסבן מפסקת בין שתי התצרות:

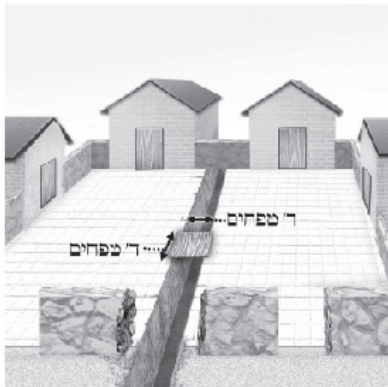

הַלְבוּת שַׁבַּת סִימָן שֶׁבַב

ביאורים ומוספים

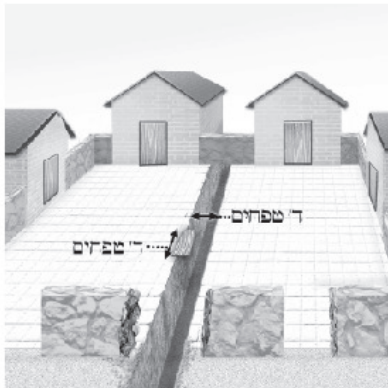
[שו"ע שם]

כִּמְיוֹ גִּשְׁרֵי מִשְׁפַּת הַחֲרוּץ אֵל שְׂפָתוֹ, אִם הוּא רָחֵב אַרְבָּעֵהָ⁹⁶.
(95) כוזה 101

[שו"ע שם]

וְאִם נִתְּן הַגָּבֵר לְאַרְבֵּי הַחֲרוּץ כְּמִשְׁךָ אַרְבָּעָה, אִפְלוּ אֵין בּוֹ אֶלָּא קֵלָבִי⁹⁶.
(96) כוזה 102

[משנ"ב ס"ק קכה]

הַיָּשׁוּב כַּפְרָצָה כִּי־תֵרֵךְ מִעֲשָׂר אַמּוֹת⁹⁷.

(97) דין זה כתבו המג"א (סי' כט) ובי"ח בשם הרמב"ם, וכמו שצ"ח השע"ח (סי' צא), ונדבריהם הוסיף בשו"ת נדע ביהודה (מהר"ת) אורח סי' מב), שגשר שעובר על גבי נהר, אי באופן שהנהר עצמו נחשב למחיצה, הנשר שעליו עושה פירצה במחיצה, ובספר שערי ציון (סי' ד) האריך לחלוק עליה, ומסקנתו שגשר אינו מבטל מחיצה, והמשגיב לעיל (סי' שסג) ס"ק ק"ח) הביא שדעת כמה אחרונים שגשר מבטל מחיצה, ובעשה"צ שם (סי' צה) הביא שדעת החוספת שבת והפני"ג (משב"ז סי' כ) שרק גשר רחב יותר מעשר אמות נחשב לפירצה, ובפחות מזה אין צורך תיקון, והוסיף שמדברי הנדע ביהודה (שם) משמע שגם גשר שרוחבו ארבעה טפחים צריך תיקון, וכן כתב הה"י אדם (כלל ע"א סט"ז), ובנשמת אדם אות ז', [ורוקא במבוי ששייך פירצה בו היא כד' צורך תיקון לדעת הנדע ביהודה אם היה גשר ד' טפחים, וכמו שכתב כוזר ישראל שצ"ח שם בשער הציון].

ובענין זה, ראה בשו"ת בנין עולם (סי' טו) שהביא לדון בשם המהר"ש קלוזר, שגשר שהוא דרך בנין אינו נחשב לפירצה, ותמה עליו, מנין להמציא כפרא חרשה זו של דרך בנין, ובעו"ת אמרי ישר (ח"א סי' ב) כתב, שגשרים מבטלים מחיצות מניעם מהיצה שאינה ניכרת ומטעם מהיצה נדרסת, וביותר מעשר אמות נחשב לפירצה נמורה, ובעו"ת חתם סופר (אורח סי' פט) כתב, שאם הגשר הולך בשיפוע שבאורך ד' אמות ממנו הוא נהיה גבוה עשרה טפחים, הגשר עצמו נדון כמחיצה. **המשך במילואים עמוד 25**

[משנ"ב ס"ק קכה]

לֵעֵן כְּמִגְוֵי־אֲבָרְתֶּם שֶׁמִּפְּקַק עַל דִּין הַשָּׁבֵט, וְכִי, הָא שְׂאָר פְּרוּת שֶׁמִּשְׁרָר לְהַסְתֵּם מִתְּמָה⁹¹, סִתְּמָא אֵינִי כְּבִטְלָה⁹².

(90) שהקטנה, א. שבגמרא (עירובין פד, א) מבואר שרק פירות טבל ממועטים מחיצה [וראה בהערה הבאה]. ב. שלעיל (סי' שלג סי"א) פסק השו"ע שמוחרר להשתמש בשבת בפירות שהניחם לאוצר, ואם בן ביצר הם ממועטים, ג. שהרי אם יודמנו לו אוצרים ויצטרך להושיבם במקום החרוץ מותר לפנותו, והנתיב היים (נליון שו"ע) יושב כל קשותיו, א. שבגמרא (שם) מדובר בבור קטן שאין דרך לעשותו אוצר, ולכן רק פירות טבלים ממועטים את המחיצה, ב. שהשו"ע (שם) פסק שאסור להתחיל לפנותו אלא לדבר מצוה, ולכן הוא ממועט, ג. שאין צורך לחשוש לאוצרים, שהרי דאי לא יכבד אוצרים להושיבם בחרוץ, אולם בכל הראשונים [שזיבאו בהערה הבאה] מבואר בהמג"א, וכן כתב המגיד משנה (פ"ד מהל' שבת הכ"ג) בדעת הרמב"ם.

(91) ואף שבור ברשות הרבים שנבנה עשרה ורחב ארבע ומילא את הבור בפירות, מבואר בגמרא (שבת ק, א) שאם זרק לתוכו פטור משום שהפירות מבטלים את המחיצה, כיאור תוס' (שם ד"ה פירות, ובעירובין ע"ה, ב, ד"ה אפילו) שלענין דבר שהווינו מן התורה, כל דבר ממועט ואפילו הוא ניטל בשבת, ולענין עירוב שהוא מדרכנו, משלחלך בין דבור הניטל לאינו ניטל.

תירוח נוסף כתב הרמב"ם (שבת שם), שכדי שהבור עצמו יחשב רשות היחיד צריך שהמחיצה יהיו ניכרות, וכשהבור מלא בפירות המחיצות אינן ניכרות, אבל המחיצות עצמם אינם בטלות ומועילות להכחיל בין החצרות אלא אם כן מילא בפירות שאינם מטלים בשבת. עוד תירוח כתב המאירי (שבת שם), שחרוץ שמילאו בתנן וקש או פירות אין יכול לעבור עליהם, שהרי הוא מקלקלם בדריסתו, ולכן צריך ביטול, מה שאין בו לענין שהבור יחשב רשות היחיד, אם הכירות מעכבים את החפץ ליפול בתוכו, נחשב שאין כאן מחיצות, והרשב"א (שבת שם) תירח, שיש לפרש שהסוגיא שם מדברת בפירות טבלים, ולכן הם מבטלים את הדרשה.

(92) כיכום דין זה מבואר בחזו"א (אורח סי' צו סי' ב"ה), הובא בשו"ת הלכות ט"לג), שפירות הניטלים בשבת אפשר שאינם מבטלים אפילו אין עתיד לפנותם, ואפילו ביטלם בפירוש, ופירות טבלים והבן סרח או מעות ושאר דברים מוקצים, וכן עפר שעתיד לפנותו, נחשבים סתימה רק להקל ולא להחמיר, ולכן אפילו מילא את כל החרוץ אם רצו מערבים יחד ואם רצו מערבין כל אחד לחוד, ומטעם שנוקטים לקולא שביטול לזמן אינו ביטול וכולים לערב שנים, ומאידך, יכולים לערב גם אחד, שלבלי עלמא פירחת טבל אינם נרועים מסולם שתורת פתח עליו להקל, ובכל אלו אפשר שלא יועיל אפילו ביטול בפירוש, חוץ מתבן.

[ביה"ל ד"ה כל זמן]

הַבְּרִיִּים וְקִסְתוֹת אֶפְלוּ בְּשִׁלּוֹ לֹא מִקְּבִי⁹³.

(93) ואם מילא את הבור במעות, מבואר בגמרא (עירובין ע"ה, א) שלדעת רב הונא בריה דרב יהושע אפילו ארנק מלא מעות מבטל מחיצות, כיון שהוא מוקצה ואסור ליטלו בשבת, וכן כתבו התוס' (סוכה ד, א, ד"ה ואע"ג) שכרבים וכסתות אינם דומים לארנק, וכן מבואר במשגיב (סי' קכה) שפירות טבלים שהם מוקצה ממועטים.

ואם מיעט שיעור הבור בכלי שמלאכות לאיסור, ראה מה שהבאנו במשגיב לעיל (סי' פו) את דברי הפני"ג שאינו ממועט, כיון שניטל לצורך גופו ומקומו.

[שו"ע סי"ז]

נֶתֵן עֲלָיו נִסְרִי⁹⁴.

(94) וקבע הנכר במסמרים כדי שלא יוכל ליטלו בשבת, וכמו שכתב במשגיב לקמן (סי' שעג סי' ב), והוא הדין שמועיל אם ביטלו, ראה מה שכתבנו שם.

